

De deuren gingen open maar niemand stapte uit. Mensen drongen zich naar binnen, wilden blijkbaar ook nog verder. Ook ik stapte naar binnen, maar keek nog een keer om en zwaaide. Ik zat nog maar nauwelijks of de schrille fluit klonk langdurig. Een paar lichte schokjes en 2019 zette zich in beweging. Wat zou de volgende halte zijn? Plaats van vrede, tijd van rust?

Ik keek nog een keer om – ik zag mensen in Kringloopwinkels met hun in het verleden kapot geslagen dromen. Het was, tussen Kerst en Nieuwjaar, een programmareeks van de VPRO. In de beschutting van de winkel, het magazijn, de werkplaats, in de nabijheid van collega's – geen tweedeling van 'elite' en 'gewone man' maar allemaal 'mensen' – waren ze bezig scherven te lijmen, ontstonden nieuwe dromen en was het gewone geluk zichtbaar en tastbaar. Mensen die weer oprabbelen – dat ontroert, daar leer je van. Wat een goede dingen gebeurden daar – tijd van vrede, plaats van rust.

Ik keek nog een keer om – ik zag en hoorde Greta Thunberg, een 15-jarige klimaatactivist uit Zweden. Ze zegt zelf dat de verbetering waarmee ze strijdt samenhangt met haar autisme. Maar is dat relevant om te luisteren naar haar toespraak die ze namens Climate Justice Now voor de huidige wereldleiders hield tijdens de Klimaatconferentie van Katowice 2018¹?

Ze verweet ze 'de toekomst van jullie kinderen voor hun ogen te stelen.' 'Jullie zijn niet volwassen genoeg om de waarheid te zeggen zoals ze is. Zelfs die last laten jullie aan ons, kinderen, over.' 'In 2078 vier ik mijn 75ste verjaardag. Als ik dan kinderen heb, zullen ze misschien die dag bij mij doorbrengen. Misschien zullen ze me vragen stellen over jullie. Misschien zullen ze me vragen waarom jullie niet in actie zijn gekomen toen daar nog tijd voor was. Jullie zeggen dat jullie kinderen boven alles gaan en toch ontnemen jullie hen hun toekomst voor hun ogen.'

Ik keek nog een keer om – ik zag Lea Dasberg, hoogleraar pedagogiek. Ze overleed in 2018, 87 jaar oud. Ze kreeg een verlicht joods-orthodoxe opvoeding en overleefde de oorlog in een Zwitsers sanatorium. Ze werd beroemd én berucht door haar in 1975 verschenen boek *Grootbrengen door kleinhouden*. Ze verzette zich tegen de anti-autoritaire opvoeding: het is noodzakelijk om kinderen normbesef bij te brengen. Het idee dat een kind de kans moet hebben een kind te zijn, verwierp ze. Kinderen moeten niet geïsoleerd worden in een 'jeugdland'. Je moet ze op je schouders nemen en over de schutting laten kijken, laten zien wat ze nog niet kennen, het land van de toekomst.

Ik keek nog een keer om – ik zag die paar honderd gezichten van jongens en meisjes, beter: jonge mannen en vrouwen die zongen en speelden tijdens de twee kerstconcerten van het Meander College in Zwolle. Wat een indrukwekkende ervaring vanwege het programma met de mooiste kerstmuziek die Meander Vocaal en Jeugdsymfonieorkest ten gehore brachten – klassiek en modern, ingetogen, enthousiast, bewogen en met humor. Maar het was ook door een andere oorzaak indrukwekkend. Het was het laatste schoolconcert van Martien Hovestad, de muziekdocent en koordirigent die na bijna 20 jaar Meander College verlaat omdat hij met pensioen gaat. Martien stond

voor het koor en Albert Dam voor het orkest. Over collegiale afstemming en samenwerking gesproken...

Martien zelf vertelde hoe hij eertijds had gearzeld om met deze jongens en meisjes klassiek repertoire te gaan zingen. Zou dat wel lukken? Hij zei het niet, maar ongetwijfeld had ook hij naar de woorden van Lea Dasberg geluisterd. Martien was in zijn mooie toespraak heel duidelijk: *Elk kind is uniek. Je moet als docent je leerlingen in een andere belevingswereld plaatsen,*

een wereld die ze nog niet kennen en hen daarin laten excelleren. Iemand anders zei het in zijn toespraak heel beeldend én raak: *dromen moet je wakker schudden.* Wat in het kind, in de adolescent wellicht nog sluimert zal uitgedaagd moeten worden.

Dat het mogelijk is – dromen wakker schudden, kinderen en jongeren meenemen naar het nog onbekende – werd die avond wel bewezen. Halverwege het concert kwamen tientallen oud-leerlingen uit de kerkbanken naar voren en voegden zich – tot grote verbazing van Martien – bij het koor. Ze waren via een geheime Facebookgroep gemobiliseerd, hadden thuis intensief geoefend en slechts één keer met Albert Dam gerepeteerd. En wie ze zag zingen...

Gegrepen door het betekenisvolle moment. Leden van het koor hadden het over hun leertijd, hun muziekontdekkingen, hun dank aan Martien: *'uw lessen, de koorrepetities, een geweldige ervaring die ik nooit zal vergeten.'* Levenslang dus. Jongeren kunnen ervaringen opdoen die levenslang bij hen blijven. Wat is het een voorrecht als je dát als volwassene helpt bewerkstelligen, als je dromen kunt wakker schudden. Dan heb je als docent ook levenslang – wat een geluk!

Ik keek nog een keer om – ik zag tegenstrijdige beelden en ervaringen in 2018 en ze maakten veel indruk op me. Hoe kan het dat volwassenen, bestuurders en managers, docenten, geestelijken, zakenlieden, politici, wereldleiders, ouders niet doen waartoe ze op aarde zijn? Hoe bestaat het dat volwassenen door jongeren tot de orde moeten worden geroepen: *'Jullie zijn niet volwassen genoeg om de waarheid te zeggen. Jullie zeggen dat jullie kinderen boven alles gaan en toch ontnemen jullie hen hun toekomst voor hun ogen.'*

Maar gelukkig, er zijn zoveel anderen: mensen zoals we ze zagen in de wereldwinkel, maar daar niet alleen, mensen die hun in duigen gevallen dromen weer proberen op te pakken; volwassenen die de moed hebben kinderen en jongeren mee te nemen naar onbekende vertes, die er in slagen om bij jongeren dromen wakker te schudden. Volwassenen die van betekenis zijn voor jongeren, jongeren die er voor gaan. Van die mensen houd ik.

1 Greta Thunbergs toespraak duurt 3:19 minuten. Het blijkt: de waarheid vraagt weinig tijd. Zie en luister [hier](#)

2 De twee foto's op deze pagina zijn van Joop van Putten; zie voor veel meer foto's en informatie: www.ruifof-images.nl

Muziek 20

* Greta Thunberg sprak over gebrek aan moed en onvolwassenheid. Herman van Veen zingt erover: *Geen moed genoeg om jood te zijn – Kinderen van 50 jaar*. In zijn lied: [Een vriend zien huilen kan ik niet](#).

* Waarom zou je in januari niet nog een keer één van de mooiste kerstliederen beluisteren?. Meander Vocaal zong het met grote passie: Adams - [O holy night](#). Hoeveel mooier is dit dan de muzikale bagger die NCRV/KRO met Kerst via de televisie over ons uitstrooide!

